

19. 4. 2023

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K aktuální podobě návrhu zákona o hromadném řízení

V prosinci loňského roku Ministerstvo spravedlnosti předložilo do připomínkového řízení návrh zákona o hromadném řízení, jehož cílem je transponovat evropskou směrnici o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů[1] do našeho právního řádu. Žaloby projednávané v hromadném řízení mají být omezeny co do věcné působnosti pouze na spory vyplývající z právních poměrů mezi podnikatelem a spotřebiteli. Návrh tedy zůstává u relativně úzkého pojetí hromadných žalob a nemá ambice zavést institut amerických Class Action Lawsuits, které umožňují organizovaně uplatňovat nároky z různých oblastí práva včetně například pracovního práva, práva cenných papírů či životního prostředí.

Dle důvodové zprávy však do budoucna nelze vyloučit rozšíření hromadného řízení i na další typy nároků, pokud se nová právní úprava osvědčí.

Aktuálně stále probíhá mezirezortní připomínkové řízení[2]. Z dostupných zdrojů je patrné, že se sešlo mimořádné množství připomínek.[3] Výsledná podoba zákona se tak může ještě podstatně měnit. Níže se tak zaměříme především na základní instituty připravovaného zákona; ve větším detailu se na jednotlivá ustanovení zákona zaměříme až v dalších příspěvcích.

Subjekty hromadného řízení

Návrh zákona nepřiznává spotřebitelům bez dalšího právo se sdružovat k podání žaloby v hromadném řízení, nýbrž přiznává aktivní legitimaci pouze registrovaným neziskovým organizacím, které mají v souladu se svým hlavním účelem oprávněný zájem na ochraně práv nebo oprávněných zájmů, o kterých se má hromadné řízení vést[4]. Žalobcem v hromadném řízení má být podle návrhu nezisková organizace, která aktivně působí v oblasti ochrany spotřebitele alespoň 1 rok[5] a splňuje přísná kritéria včetně nároků na transparentní financování hromadné žaloby (žalobce bude povinen soudu doložit přehled finančních zdrojů včetně jejich původu pro účely zamezení zneužití hromadných žalob konkurenčním podnikatelem). Tato nezisková organizace bude muset být zapsaná v seznamu vedeném Evropskou komisí.

Návrh dále předpokládá povinné zastoupení žalobce advokátem a osvobození spotřebitelské organizace od hrazení soudního poplatku; soudní poplatek za hromadné řízení tak bude hradit pouze podnikatel, pokud nebude v hromadném řízení úspěšný.

Samotní spotřebitelé, kteří se do hromadného řízení přihlásí, budou mít z procesního pohledu jen relativně nevýznamné postavení. Nemají totiž postavení účastníka řízení ani vedlejšího účastníka. Jejich práva budou spočívat především v právu vyjádřit se nebo nahlížet do spisu.

Odměna jako (vhodná) motivace žalobce?

Návrh zákona stanoví maximální výši podílové odměny žalobce z prisouzeného plnění, a to 5 %, nebo 25 % (konkrétní varianta bude zvolena až v pozdější fázi legislativního procesu). V rámci tohoto limitu stanoví na návrh konkrétní procentuální výši odměny soud už v rozhodnutí o přípustnosti hromadné žaloby, přičemž přihlédne k očekávané složitosti a délce hromadného řízení[6]. Přiznaná

odměna žalobce ve svém důsledku snižuje finanční plnění pro přihlášené spotřebitele. Lze tak očekávat taktizování spotřebitelů ohledně toho, zda svůj nárok do hromadného řízení přihlásí, nebo zda počkají na výsledek hromadné žaloby a budou se svého práva pak domáhat v rámci vlastní individuální žaloby.

Opt-in nebo opt-out?

Jak známo, koncepce zákona o hromadném řízení je nyní postavena na systému opt-in. Tato varianta byla zvolena po neúspěchu návrhu na zavedení hromadného řízení se systémem opt-out v roce 2020. Přesto v rámci mezirezortního připomínkového řízení řada připomínek mířila znovu do této oblasti. Například Ministerstvo vnitra a ministr pro legislativu a předseda Legislativní rady vlády navrhovali opt-out alespoň pro oblast bagatelních nároků. Jiná připomínková místa naopak ocenila volbu opt-in jakožto vhodnější pro kontinentální právní prostor. Tento systém považují ve spojení s dalšími kvalifikačními požadavky na spotřebitelské organizace za vhodnou formu omezení možnosti zneužití hromadného řízení. Zajímavý návrh v této souvislosti doplnila Hospodářská komora ČR, která dala ke zvážení zavedení poplatku za přihlášení pohledávky spotřebitelem. To by mohlo mj. pomoci s financováním žalobce při podání hromadné žaloby.

Zpřístupnění důkazů

Návrh zákona dále zavádí institut zpřístupnění dokumentů („Discovery“). Na návrh kteréhokoliv z účastníků, který navrhne rozumně dostupné důkazy na podporu svých tvrzení, může soud uložit druhému účastníkovi (v praxi to bude především podnikatel) povinnost zpřístupnit důkazy a jiné prostředky, jimiž lze zjistit skutečný stav věci. Pokud to odmítne, bude možné presumovat, že by tyto důkazy prokazovaly skutečnosti v neprospěch tohoto účastníka.

I u tohoto institutu lze nicméně očekávat výkladové problémy. Absentuje například bližší vymezení toho, co je „rozumně dostupný důkaz“. Především ale chybí účinné pojistky proti možnému zneužití tohoto institutu k získání dokumentů za jiným účelem, než je vedení řízení, vč. konkurenčního boje.

Závěrem

Právní úprava hromadných spotřebitelských žalob by měla být kompromisem mezi dvěma protichůdnými, avšak legitimními zájmy. Na jedné straně má poskytnout spotřebitelům nástroj, který jim umožní vymáhat efektivně a levně jejich (byť jen třeba bagatelní) nároky. Na druhé straně je třeba chránit podnikatele proti zneužívání hromadných žalob k úmyslnému poškozování jejich podnikání nebo nekalému obchodnímu boji. Ačkoliv se zvolený směr nového zákona zatím jeví jako relativně správný, bylo by dle našeho názoru ještě předčasné hodnotit, zda se mu podařilo kýženou rovnováhu najít.



Jonatan Müller
Právní asistent



Adam Forst

Counsel

HAVEL & PARTNERS

ÚSPĚCH SPOJUJE

[HAVEL & PARTNERS s.r.o., advokátní kancelář](#)

Florentinum, recepce A
Na Florenci 2116/15
110 00 Praha 1

Tel.: +420 255 000 111

Fax: +420 255 000 110

e-mail: office@havelpartners.cz



[1] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 ze dne 25. listopadu 2020 o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES

[2] Článek je aktuální k 15. dubnu 2023.

[3] K dispozici >>> [zde](#).

[4] Návrh zákona o hromadném řízení, § 15

[5] Původně byly navrhovány 3 roky; lze očekávat, že o této podmínce se povede v rámci legislativního procesu ještě debata.

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)